

Právo dětí na bydlení

Rodiče se mohou domáhat vyklizení svých zletilých dětí z bytu, jen když děti mají možnost samostatně bydlet nebo když svého práva na bydlení zneužívají ve vztahu k těm, kteří jim toto bydlení poskytují. Uvedené vyplývá z povinnosti rodičů starat se o děti do doby, pokud nejsou schopny žít se samy a pod pojem „žít se“ je třeba zahrnout i potřebu bydlení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Cdo 962/2003, ze dne 23.6.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. G., zast. advokátkou, proti žalovanému J. G., zast. advokátem, o vyklizení nemovitosti, vedené u Okresního soudu v Karviné-pobočka Havířov pod sp. zn. 107 C 180/2000, k dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 6.3.2002, č.j. 9 Co 140/2002-88, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 6.3.2002, č.j. 9 Co 140/2002-88, se ve výrocích uvedených pod body II. a III. zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 6.3.2002, č.j. 9 Co 140/2002-88, nejprve připustil podle § 95 odst. 1 a § 211 o.s.ř. změnu žaloby tak, aby povinnost žalovaného vyklidit dům čp. 364 v H. byla vázána na zajištění náhradního ubytování a dále změnil rozsudek Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 29.8.2001, č.j. 107 C 180/2000-67 tak, že žalovanému uložil povinnost vyklidit dům čp. 364 na pozemku parc. č. 1452/28, zast. plocha, zapsaný na LV č. 1195 u Katastrálního úřadu K. pro obec H. a kat. území Š. do 15 dnů od zajištění náhradního ubytování. Odvolací soud dále rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

V odůvodnění rozsudku odvolací soud zejména uvedl, že jako správná převzal skutková zjištění okresního soudu. Žalobce je vlastníkem předmětného domu (čp. 364), v němž od kolaudace v roce 1985 bydlí bez samostatného právního důvodu žalovaný - syn žalobce. Žalovanému v návaznosti na rodinně právní vztah náležel odvozený právní důvod užívání předmětné nemovitosti, spočívající na souhlasu vlastníka s tímto užíváním. Po odvolání tohoto souhlasu vlastníkem (žalobcem) občanský zákoník výslovně nestanoví, že by osoba užívající takto byt měla nárok na bytovou náhradu - ust. § 712 a § 713 obč. zákoníku nelze použít, a to ani analogicky postupem podle ust. § 853 obč. zákoníku.

Odvolací soud v odůvodnění uvedl, že nepřiměřenou tvrdost lze event. zmírnit postupem podle § 3 odst. 1 obč. zákoníku, tj. odepřením výkonu práva pro jeho rozpor s dobrými mravy. Ze skutkových zjištění vyplývá, že chování žalovaného vůči žalobci lze z objektivního hlediska hodnotit negativně. Ze skutečnosti, že žalobce dříve matce žalovaného přislíbil, že žalovaný bude moci předmětný dům užívat, nevyplývá, že by žalobci již nepříslušelo právo odepřít žalovanému souhlas s dalším bydlením v předmětném domě. Takovéto ujednání nelze zejména činit nezávislým na chování žalovaného k žalobci, popř. na tom, že žalovaný se odmítl jakkoli podílet na náhradě nákladů spojených s bydlením.

Podle odvolacího soudu vyklizení z předmětného domu nelze hodnotit jako závažnou újmu vyklizované osoby, pokud je toto vyklizení vázáno na zajištění náhrady ve formě náhradního ubytování. Výkon vlastnického práva žalobce směřující k vyklizení žalovaného není v rozporu s dobrými mravy dle ust. § 3 odst. 1 občanského zákoníku.

Odvolací soud proto změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, jak bylo uvedeno výše.

Dovoláním ze dne 28.5.2002 žalovaný napadl výše uvedený rozsudek odvolacího soudu. V dovolání podrobně popsal dosavadní průběh soudního řízení, včetně návrhů změn žaloby. Dále žalovaný vylíčil rodinné vztahy žalobce (otce) a žalovaného (syna) před i po rozvodu manželství žalobce s matkou žalovaného, zmínil dohodu o vypořádání společného jmění manželů a dále i vyjádření žalobce, že předmětný rodinný dům prodá a část výtěžku z prodeje ve výši 300.000,- Kč měla připadnout žalovanému na zakoupení bytu, což nebylo realizováno.

Dovolatel dále uvedl, že na základě vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí se vlastníkem stal pouze žalobce. Žalovaný žil po rozvodu matky spolu s ní ve sporném rodinném domku, poté se matka odstěhovala a žalobce postupně odpojil elektřinu, vodu a plyn a neshody mezi žalobcem a žalovaným řešila policie i přestupková komise. Žalobce poté oznámil odboru sociálních věcí Úřadu města H., že žalovanému nevznikají žádné náklady s bydlením, tento úřad rozhodnutím ze dne 13.7.2000 zkrátil žalovanému dávku sociální péče o 804,- Kč a žalobce nedostatku finančních prostředků na straně žalovaného dále v řízení zneužíval.

Dovolatel se domnívá, že odvolací soud nesprávně vyřkl závěr, že dovolateli po odvolání souhlasu vlastníka budovy (žalobce) nepřísluší ani odvozený právní důvod k užívání předmětného domu a ani nárok na bytovou náhradu a případnou tvrdost lze zmírnit přiznáním náhradního ubytování. V rozporu se zjištěnými skutečnostmi dále odvolací soud vycházel z toho, že chování žalovaného vůči žalobci lze hodnotit negativně a že se žalovaný odmítl podílet na úhradě nákladů spojených s bydlením, přičemž bylo soudu známo, že žalovaný je osobou nemajetnou, která vedla vůči otci soudní spor o určení vyživovací povinnosti.

V dovolání dále žalovaný podrobněji popisoval vztahy se žalobcem, včetně jeho výchovného působení a rozvodu manželství žalobce.

Vzhledem k uvedenému dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil jak rozhodnutí odvolacího soudu, tak i rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení s tím, že žalovanému přísluší právo na bytovou náhradu ve formě náhradního bytu. Dále dovolatel navrhl, aby dovolací soud odložil vykonatelnost dovoláním napadeného rozhodnutí.

V podání ze dne 26.5.2003 se k dovolání vyjádřil žalobce. Ve vyjádření zejména uvedl, že dovolání trpí vážnými vadami, neboť neobsahuje náležitosti uvedené v § 241a o.s.ř., zejména z jakých důvodů je rozsudek odvolacího soudu napadán.

Podle žalobce lze přípustnost dovolání dovodit event. z ust. § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., neboť soudy rozdílně posoudily pouze otázku, zda povinnost vyklidit nemovitost bude vázána na zajištění náhradního bytu (soud prvního stupně) či na zajištění náhradního ubytování (odvolací soud). Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 3 o.s.ř. nepřipadá podle žalobce v úvahu.

Žalobce ve vyjádření dále uvedl, že žalovaný v dovolání žádný konkrétní dovolací důvod neuvedl a jako jediný možný dovolací důvod, pokud by byla shledána přípustnost dovolání, lze dovodit nesprávné právní posouzení věci.

Žalobce se domnívá, že odvolací soud správně vyložil ust. § 712 obč. zákoníku a k odstranění tvrdosti aplikoval ust. § 3 odst. 1 obč. zákoníku a povinnost žalovaného vyklidit předmětnou nemovitost podmínil zajištěním náhradního ubytování. Proto navrhuje, aby dovolací soud dovolání odmítl a žalobci přiznal náhradu nákladů řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) posoudil dovolání podle ust. § 240 odst. 1, § 241 a § 241a odst. 1 o.s.ř. a konstatoval, že dovolání bylo podáno oprávněnou osobou, včas, obsahuje stanovené náležitosti, dovolatel je zastoupen advokátem a jím bylo dovolání sepsáno.

Dále se dovolací soud zabýval tím, zda je v posuzované věci dovolání přípustné.

Dovolatel v dovolání výslovně neuvedl příslušené ustanovení, z něhož by přípustnost dovolání odvozoval, pouze uvedl, že „rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam a že řeší právní stránku věci v rozporu s hmotným právem“, což by naznačovalo, že je odkazováno na ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

V posuzovaném případě odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovanému, shodně se soudem prvního stupně, uložil povinnost vyklidit dům čp. 364 nacházející se na parcele č. 1452/28 v kat. území Š., obec K., zapsaný na LV č. 1195 u Katastrálního úřadu K., a rozdíl spočíval v tom, že soud prvního stupně podmínil vyklizení zajištěním náhradního bytu zatímco odvolací soud podmínil vyklizení zajištěním náhradního ubytování.

Vzhledem k tomu, že od účinnosti zák. č. 509/1991 Sb. je rozhodování o vyklizení bytu i v části týkající se bytové náhrady rozhodováním o věci samé, je zřejmé, že rozsudkem odvolacího soudu bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé a účastníkům byla stanovena jejich práva a povinnosti rozdílně, a to v části týkající se formy bytové náhrady.

Z toho vyplývá, že dovolání je v této části přípustné podle ust. § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Pokud žalovaný napadá i výrok o povinnosti vyklidit dům čp. 364, je třeba se zabývat tím, zda je dovolání přípustné i podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť v této části bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, přípustné, jestliže dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o.s.ř.).

V daném případě není přípustnost dovolání dána podle ust. § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř., neboť ve věci soud prvního stupně, ačkoliv byl vázán právním názorem odvolacího soudu vysloveným v usnesení ze dne 29.6.2001, č.j. 9 Co 494/2001-53, rozhodl v dalším rozhodnutí stejně jako ve svém rozhodnutí předchozím.

S přípustností dovolání podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. se pojí dovolací důvod uvedený v ust. § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., tj. nesprávné právní posouzení věci; dovolacím důvodem nemohou v tomto případě být nedostatky skutkových zjištění (§ 241a odst. 3 o.s.ř.).

Z obsahu dovolání lze nejprve dovodit, že dovolatel nesouhlasí s právním závěrem odvolacího soudu, že po odvolání souhlasu vlastníka předmětného domu (žalobce) k užívání tohoto domu dovolatelem (žalovaným), dovolateli nesvědčí ani odvozený právní důvod k jeho užívání, a proto je namístě vyklizení předmětného domu a žalovaný nemá ani nárok na bytovou náhradu. Toto jsou právní otázky, na nichž stojí rozhodnutí odvolacího soudu a které odvolací soud vedly k tomu, že žalovanému uložil povinnost dům čp. 364 vyklidit a poté o formě bytové náhrady rozhodoval podle ust. § 3 odst. 1 obč. zákoníku.

Odvolací soud v usnesení ze dne 29.6.2001, č.j. 9 Co 494/2001-53, a poté v rozsudku ze dne 6.3.2002, č.j. 9 Co 140/2002-88, vyslovil, že je nesprávný právní názor soudu prvního stupně, že právo bydlet spolu s rodiči lze dětem odepřít pouze tehdy, jestliže svého práva zneužívají a že žalovanému (synovi žalobce) příslušel odvozený právní důvod bydlení spočívající v souhlasu vlastníka nemovitosti a po odvolání souhlasu s užíváním nemá tato osoba nárok na bytovou náhradu, a to ani postupem podle ust. § 853 obč. zákoníku.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24.11.1999, sp. zn. 26 Cdo 1909/98, vyslovil právní názor, že rodiče se mohou domáhat vyklizení svých zletilých dětí z bytu, jen když děti mají možnost samostatně bydlet nebo když svého práva na bydlení zneužívají ve vztahu k těm, kteří jim toto bydlení poskytují. Uvedené vyplývá z povinnosti rodičů starat se o děti do doby, pokud nejsou schopny žít se samy a pod pojem „žít se“ je třeba zahrnout i potřebu bydlení.

Dovolací soud s ohledem na uvedené dospěl k závěru, že dovolání je proti potvrzující části (výroku) rozhodnutí odvolacího soudu přípustné podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť sporné právní otázky (zejména posouzení důvodu k bydlení a poté povinnosti vyklidit dům čp. 364 v H.-Š.) byly odvolacím soudem řešeny v rozporu s hmotným právem, a to s ust. § 126 odst. 2 obč. zákoníku a § 85 odst. 1 zák. o rodině.

Z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu je zřejmé, že tento soud se chováním žalovaného vůči žalobci ve vztahu k otázce, zda se žalobce může domáhat vyklizení domu čp. 364 proto, že žalovaný svého práva na bydlení u rodiče (žalobce) zneužívá, nezabýval. Skutková zjištění v této otázce odvolací soud zohlednil pouze při aplikaci ust. § 3 odst. 1 obč. zákoníku a při rozhodování o formě bytové náhrady.

Dovolacímu soudu proto nezbylo než konstatovat, že právní posouzení věci (vyklizení domu) provedené odvolacím soudem bylo z hlediska výše uvedeného neúplné a tedy nesprávné, a je tak dán dovolací důvod dle ust. § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.

S ohledem na to, že věcí samou je v posuzovaném případě vyklizení domu a součástí tohoto rozhodování o věci samé je i rozhodování o bytové náhradě, je třeba současně zrušit i výrok o formě bytové náhrady a související výroky o náhradě nákladů řízení. Rozhodnutí o změně žaloby zůstává nedotčeno.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 a 3 o.s.ř. rozhodl tak, že výše uvedený rozsudek odvolacího soudu, pokud se týká výroků uvedených pod body II. a III. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Další články:

- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)